

## YÖNETMELİK

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından:

## TÜRKİYE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ YÖNETMELİĞİ

## BİRİNCİ KISIM

## Genel Hükümler

## BİRİNCİ BÖLÜM

## Başlangıç Hükümleri

## Amaç

**MADDE 1-** (1) Bu Yönetmeliğin amacı, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması ile Türkiye Emisyon Ticaret Sisteminin uygulanmasına dair usul ve esasları düzenlemektir.

## Kapsam

**MADDE 2-** (1) Bu Yönetmelik;

a) EK-1'deki listede yer alan faaliyetlerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması iş ve işlemleri ile doğrulayıcı kuruluşların ve işletmelerin yükümlülüklerinin belirlenmesine dair usul ve esasları,

b) Emisyon Ticaret Sisteminde kapsama dahil faaliyetleri, Emisyon Ticaret Sisteminin uygulanabilmesine ilişkin iş ve işlemleri, bu iş ve işlemleri gerçekleştiren gerçek ve tüzel kişiler ile yetkili mercilerin yetki ve sorumluluklarını,

kapsar.

(2) Bu Yönetmelik;

a) Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yürütüldüğü, yeni ürün veya süreçlerin geliştirildiği ya da test edildiği tesis veya tesis bölümlerini,

b) Münhasır olarak biyokütle kullanan tesis ve tesis bölümlerini,

c) Askeri unsurları,

kapsamaz.

## Dayanak

**MADDE 3-** (1) Bu Yönetmelik, 2/7/2025 tarihli ve 7552 sayılı İklim Kanunu ile 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 792/D maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

## İKİNCİ BÖLÜM

## Tanımlar

## Tanımlar ve kısaltmalar

**MADDE 4-** (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Akreditasyon: Bu Yönetmelikte öngörülen doğrulama faaliyetlerini gerçekleştirecek olan doğrulayıcı kuruluşun Türk Akreditasyon Kurumu tarafından ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre değerlendirilmesi, yeterliliğinin onaylanması ve düzenli aralıklarla denetlenmesini,

b) Alt tesis: Tesis kapsamında yürütülen faaliyetler sonucu ortaya çıkan sera gazı emisyonlarının bir ürüne, üretim sürecine, ölçülebilir ısı kullanımına veya yakıt kullanımına indirgenerek elde edilen ve kütle-enerji dengesi ile sınırları belirlenen teknik birimi,

c) Askeri unsur: Milli Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı, Milli Savunma Üniversitesi ile Harita Genel Müdürlüğüne ait kurum, kıta, karargâh veya tesisi,

ç) Atık gaz: Üretim sonucu oluşan standart koşullar altında gaz halinde tam olarak oksitlenmemiş karbon içeren gazı,

d) Bakan: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanını,

e) Bakanlık: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığını,

f) Başkanlık: İklim Değişikliği Başkanlığını,

g) Birincil piyasa: Tahsisatların piyasa katılımcılarına ihale yöntemiyle dağıtımını sağlamaya yönelik işlemlerin yapıldığı piyasayı,

ğ) Biyokütle: Bitkisel ve hayvansal maddeleri içeren tarım ve ormancılık ile balıkçılık ve su kültürü gibi faaliyetlerden kaynaklanan ürün, atık ve kalıntıların biyolojik olarak ayrışabilen kısımlarını, sanayi ve belediye atıklarının biyolojik olarak ayrışabilen kısımlarını, biyosivileri ve biyoyakıtları,

h) Denkleştirme: Karbon kredilerinin Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında veya gönüllü taahhütlerde kullanılmasını,

ı) Doğrulama: İşletme tarafından hazırlanan sera gazı emisyon raporunun önemli hatalı bildirim içermediğini makul bir güven seviyesinde belirten bir doğrulama raporu oluşturmak amacıyla EK-7'de belirtilen ilkeler çerçevesinde doğrulayıcı kuruluş tarafından yürütülen faaliyetleri,

i) Doğrulayıcı kuruluş: Doğrulama işlemini icra etmek ve bu konuda raporlamada bulunmak üzere akredite olmuş kuruluşu,

j) Emisyon Ticaret Sistemi (ETS): Sera gazı emisyonlarına net sıfır hedefine uygun bir üst sınır belirlenmesi ilkesine dayalı olarak çalışan ve tahsisatların alınıp satılması suretiyle sera gazı emisyonu azaltımını teşvik eden ulusal ve/veya uluslararası piyasa temelli mekanizmayı (Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi-TR ETS),

k) Emisyon Ticaret Sistemi Piyasası (ETS Piyasası): Tahsisatların ve/veya emisyon ticaretine ilişkin uygun görülen standartlaştırılmış diğer sözleşmelerin alım-satımının gerçekleştirildiği, piyasa işletmecisi tarafından organize edilip işletilen ve düzenli faaliyet gösteren birincil ve ikincil piyasaları,

l) Emisyon Ticaret Sistemi üst sınırı: Emisyon yoğunluğu temeline dayalı olarak Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında yer alan tesislerin bir sistem yılı için alacakları ücretsiz tahsisat miktarı ile birincil piyasa tahsisat miktarının toplamını,

m) Emisyon yoğunluğu: Birim ürün/enerji/yakıt başına salınan sera gazı emisyon miktarını,

n) Ek rezerv: Emisyon Ticaret Sistemi kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla bu Yönetmelikte belirlenen özel koşulları sağlayan işletmeler için İşlem Kayıt Sisteminde ihraç edilerek birincil piyasaya sunulacak tahsisat miktarını,

o) EPDK: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu,

ö) Esneklik mekanizmaları: Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında yer alan işletmelere tahsisat teslimat yükümlülüklerini yerine getirirken bir önceki veya bir sonraki dönemin tahsisatlarını kullanma hakkı ile denkleştirme kullanımı ve benzeri imkânlar sağlayan süreçleri,

p) Faaliyet: EK-1'de tanımlanan faaliyetleri,

r) Faaliyet seviyesi: Faaliyetlerin bir sistem yılı içindeki üretim seviyelerini,

s) İkincil piyasalar: Tahsisatların ücretsiz dağıtımı ve/veya birincil piyasada satışı sonrasında işlem gördüğü piyasaları,

ş) İşlem Kayıt Sistemi: Tahsisatların ihracı, elde bulundurulması, başka bir hesaba transferi, iptali, ilgası ve itfası işlemlerinin yapıldığı ve bu işlemlerin tesis bazında hesaplarda izlendiği elektronik veri sistemini,

t) İşletme: EK-1'de yer alan faaliyeti yürüten veya tesisi işleten ya da kullanma hakkına sahip bulunan sorumlu gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarını,

u) İzleme planı: Veri toplama ve veri işleme faaliyetlerinin ve bunların doğruluk kontrol sistemi de dahil olmak üzere izleme metodolojisinin detaylı, eksiksiz ve şeffaf olarak belgelendirilmesine dair dokümanı,

ü) İzleme Metodolojisi Planı: EK-4'te sıralanan parametreleri asgari olarak içeren yıllık faaliyet seviyesi raporuna esas olmak üzere hazırlanan ve ilgili tüm veri toplama adımlarının detaylı, eksiksiz ve şeffaf olarak belgelendirilmesine dair parametreleri içeren dokümanı,

v) Karbon kredisi: Sera gazı emisyonlarının azaltım veya giderim faaliyetlerinin bağımsız kuruluşlar tarafından geçerli kılınması, doğrulanması ve standart kuruluşu tarafından belgelendirilmesi sonucu elde edilen ve bir ton karbondioksit eşdeğeri (eşd) cinsinden ifade edilen krediyi,

y) Kategori A tesis: EK-1'de yer alan faaliyetleri yürüten tesislerden, biyokütleden kaynaklanan CO<sub>2</sub> hariç, transfer edilen CO<sub>2</sub> dahil, kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 50.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesisi,

z) Kategori B tesis: EK-1'de yer alan faaliyetleri yürüten tesislerden, biyokütleden kaynaklanan CO<sub>2</sub> hariç, transfer edilen CO<sub>2</sub> dahil, kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 50.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 500.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesisi,

aa) Kategori C tesis: EK-1'de yer alan faaliyetleri yürüten tesislerden, biyokütleden kaynaklanan CO<sub>2</sub> hariç, transfer edilen CO<sub>2</sub> dahil, kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 500.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla olan tesisi,

bb) Kıyas değeri: Ücretsiz tahsisat hesabında kullanılmak üzere alt tesislerin emisyon yoğunluğu üzerinden dikkate alınacak değeri,

cc) Merkezi Elektronik Doğrulayıcı Kuruluş Atama Sistemi (MEDAS): Sera gazı emisyon raporlarının doğrulama iş ve işlemlerini gerçekleştirecek olan doğrulayıcı kuruluşların atamalarını yapan Başkanlıkça teşkil edilmiş merkezi elektronik doğrulayıcı kuruluş atama sistemini,

çç) Piyasa istikrar mekanizması: Tahsisatlara ilişkin fiyat istikrarını sağlamak amacıyla gerçekleştirilen iş ve işlemleri,

dd) Piyasa istikrar rezervi: Tahsisatların fiyat ve miktarında gerçekleşen değişim dikkate alınarak, fiyat istikrarını sağlamak amacıyla birincil piyasada gerçekleştirilecek işlemlerde kullanılacak tahsisat miktarını,

- ee) Piyasa İşletmecisi: Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketini (EPIAŞ),
- ff) Piyasa katılımcıları: Emisyon Ticaret Sistemi kapsamındaki işletmeleri,
- gg) Ölçülebilir ısı: Buhar, sıcak hava, su, yağ, sıvı metaller ve tuzlar gibi bir ısı transfer ortamı kullanılarak tanımlanabilir boru hatları veya kanallar aracılığıyla taşınan ve bir ısı ölçerin kurulu olduğu veya kurulabileceği net ısı akışını,
- ğğ) Ölçülemeyen ısı: Ölçülebilir ısı dışındaki tüm ısıyı,
- hh) Sektörel faaliyet katsayısı: Alt tesis düzeyinde kıyas değeri hesabında karbon kaçağı gibi sektörel farklılıkları dikkate alarak kullanılan ve Karbon Piyasası Kurulu tarafından belirlenen değeri,
- ıı) Sera gazı emisyonu: Kızılötesi radyasyon emen ve yeniden salan hem tabii ve hem de beşeri kaynaklı olabilen ve EK-2'deki listede belirtilen gazları ve gaz benzeri diğer atmosfer bileşenlerini,
- ii) Sera gazı emisyon izni: Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında yer alan işletmelerin sera gazı emisyonuna neden olan faaliyetlerini yürütebilmesi için işletme tarafından alınması zorunlu izni,
- jj) Sera gazı emisyon raporu: Başkanlıkça onaylanmış izleme planı ve ilgili tebliğler çerçevesinde hazırlanacak olan raporu,
- kk) Sistem yılı: Sera gazı emisyon raporuna esas teşkil eden takvim yılını,
- ll) Tahsisat: Misli nitelikte, devredilebilen, kaydi olarak ihraç edilen ve belirli bir süre boyunca verilen bir ton karbondioksit eşdeğerinde sera gazı emisyon hakkını,
- mm) Telafi yılı: Tahsisat teslim yükümlülüğünün yerine getirilmediği yılı takip eden yılı veya doğrulanmış sera gazı emisyon raporunda ve/veya alt tesislere ilişkin raporlamalarda hatalı durumun belirlendiği sistem yılından sonraki yılı,
- nn) Tesis: EK-1'deki listede belirtilen faaliyetlerin veya bu faaliyetler ile teknik bir bağlantısı olan, emisyonlar ve kirlilik üzerinde etkiye sahip olabilecek doğrudan ilişkili diğer faaliyetlerden herhangi birinin veya daha fazlasının yürütüldüğü sabit teknik üniteyi,
- oo) TÜRKAK: Türk Akreditasyon Kurumunu,
- öö) Yükümlülük yılı: ETS kapsamına dahil faaliyet yürüten işletmenin doğrulanmış sera gazı emisyon raporundaki değere eşdeğer tahsisatın teslim edilmesi gereken yılı, ifade eder.

## **İKİNCİ KISIM**

### **Emisyon Ticaret Sistemi**

## **BİRİNCİ BÖLÜM**

### **Emisyon Ticaret Sisteminin Kapsamı ve Sera Gazı Emisyon İzni**

#### **Emisyon Ticaret Sisteminin kapsamı**

**MADDE 5-** (1) Emisyon Ticaret Sistemi, EK-1'de yer alan faaliyetleri yürüten tesislerden kategori B tesisler ile kategori C tesisleri kapsar.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında yer alan okul, üniversite, hastane ve savunma sanayi kuruluşlarına ait tesisler yerine getirdikleri faaliyetlerle sınırlı olmak üzere ETS kapsamı dışındadır.

(3) İkinci fıkra uyarınca ETS kapsamı dışında bırakılan tesislerin, EK-1'de yer alan faaliyetlerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanmasına ilişkin yükümlülükleri devam eder.

(4) Birinci fıkra doğrultusunda ETS kapsamında yer alıp kapsam dışına çıkan tesisler, değişikliğin meydana geldiği sistem yılı içinde Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında kalmaya devam eder.

#### **Sera gazı emisyon iznine tabi işletmeler**

**MADDE 6-** (1) Bu Yönetmelik çerçevesinde Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında yer alan işletmelerin, sera gazı emisyonuna neden olan faaliyetlerini yürütebilmesi için Başkanlıktan sera gazı emisyon izni alması zorunludur.

#### **Sera gazı emisyon izni başvuru süreci**

**MADDE 7-** (1) İşletmeler sera gazı emisyon izni başvurusunu EK-3'te yer alan bilgi ve belgeler esas alınarak Başkanlığa yapar.

(2) Birden fazla tesiste faaliyet gösteren ya da gösterecek olan işletme, her tesis için ayrı sera gazı emisyon izni almak zorundadır. Ancak, aynı adreste birden fazla tesisin faaliyet göstermesi halinde işletme tek sera gazı emisyon izni alır.

(3) İşletmelerin sera gazı emisyon izni başvurusu için ödedikleri başvuru bedelleri, 7552 sayılı Kanunun 12 nci maddesi uyarınca genel bütçenin (B) işaretli cetveline özel gelir olarak kaydedilir.

(4) Başvuru Başkanlık tarafından azami 60 gün içinde değerlendirilir.

(5) Başkanlık, EK-3'te yer alan bilgi ve belgelere ilave olarak başvurunun değerlendirilmesi sırasında işletmeden ek bilgi ve belge talep edebilir. Ek bilgi ve belge talep edilmesi halinde, talebin işletmeye tebliğ edildiği tarih ile talep edilen bilgi ve belgelerin Başkanlığa sunulduğu tarih arasında geçen süre, dördüncü fıkrada öngörülen azami süreye dahil edilmez.

(6) Başvuruya ilişkin, Başkanlık tarafından yapılan değerlendirme sonucunda başvurunun uygun bulunması halinde işletmeye sera gazı emisyon izni verilir.

(7) Başvuruda sunulan bilgi, belge veya raporun eksik veya hatalı olması halinde bu eksiklikler ve hatalar başvuru tarihinden itibaren 10 iş günü içinde başvuru sahibine bildirilir. Eksikliklerin veya hatalı bilgi/belgelerin başvuru sahibine tebliğinden itibaren 3 ay içinde tamamlanarak Başkanlığa sunulması zorunludur. Eksik bilgi, belge ve raporun tamamlanması veya hatalı bilgi, belge ve raporun düzeltilmesi akabinde bu madde kapsamında sera gazı emisyon izni düzenlenir.

(8) Başvurunun uygun bulunmaması veya belirtilen süre içerisinde eksikliklerin veya hataların tamamlanarak sunulmaması durumunda sera gazı emisyon izni başvurusu reddedilir ve başvuru ücreti iade edilmez.

(9) Sera gazı emisyon izni, verildiği tarih itibarıyla yürürlüğe girer.

(10) Sera gazı emisyon izni başvuru süreci elektronik ortamda yürütülür.

#### **Sera gazı emisyon izninin geçerliliği ve yenilenmesi**

**MADDE 8-** (1) Sera gazı emisyon izni, yürürlük tarihi itibarıyla beş yıl süre ile geçerlidir.

(2) İşletmeler belge geçerlilik süresinin sona ereceği tarihten en az 6 ay öncesinde, sera gazı emisyon izni yenileme başvurusu yapmak ve beş yıllık süre dolmadan yeniden sera gazı emisyon izni almak zorundadır. Bu kapsamdaki yenileme başvuruları 7 nci madde kapsamında yürütülür.

#### **Sera gazı emisyon izninin güncellenmesi**

**MADDE 9-** (1) İşletme, sera gazı emisyon izninin geçerlilik süresi içerisinde güncellenmesine neden olabilecek faaliyetleri, tesisin niteliğine veya işleyişine ilişkin değişiklikleri, kategori değişikliğini ve izin sahibinde meydana gelen değişiklikleri, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 30 gün içinde Başkanlığa bildirmek zorundadır.

(2) Sera gazı emisyon izninin geçerlilik süresi içerisinde güncellenmesini gerektirecek faaliyet, tesis niteliği veya işleyiş ile ilgili izleme planındaki önemli değişiklikler ile izin sahibi gerçek veya tüzel kişilerde meydana gelecek değişikliklerin kapsamı Başkanlıkça çıkarılacak usul ve esaslarla belirlenir.

#### **Sera gazı emisyon izninin iptali**

**MADDE 10-** (1) Tesisin niteliği ve işleyişine ilişkin aşağıdaki durumlardan birinin oluşması halinde, sera gazı emisyon izni iptal edilir:

a) Bu Yönetmelik kapsamında yapılan her türlü iş ve işlemlerde ve bildirimlerde kasıtlı olarak yanlış, yanıltıcı veya gerçek dışı bilgi, belge veya beyanın sunulduğunun tespit edilmesi.

b) Tesisin, önceden faaliyet gösterse dahi faaliyetinin sona ermesi veya yeniden faaliyet göstermesinin teknik olarak mümkün olmaması.

c) 7552 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (ç) bendi uyarınca teslim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi.

(2) 5 inci maddenin dördüncü fıkrası kapsamındaki tesislerin sera gazı emisyon izninin geçerlilik süresi içinde ETS kapsamı dışında kalması durumunda işletmeler sera gazı emisyon izninin iptali talebinde bulunabilir. Bu fıkra kapsamındaki iptal talepleri, 30 gün içerisinde Başkanlıkça incelenir, uygun bulunanların sera gazı emisyon izinleri iptal edilir.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **Üst sınır, Tahsisatlar, Ücretsiz Tahsisat Süreci**

#### **ETS üst sınırı**

**MADDE 11-** (1) ETS üst sınırının belirlenmesinde emisyon yoğunluğu temelli belirleme yaklaşımı esas alınır.

(2) ETS üst sınırı, sistem yılını kapsayan doğrulanmış sera gazı emisyon raporlarının son teslim tarihinden itibaren 60 gün içinde Resmî Gazete’de yayımlanan Ulusal Tahsisat Planı kapsamında açıklanır.

#### **Tahsisatların ihracı, piyasaya sunulması ve dağıtım usulü**

**MADDE 12-** (1) ETS üst sınırı kapsamında tahsisatlar İşlem Kayıt Sisteminde ihraç edilir. İhraç edilen tahsisatlar birincil piyasada ve/veya ücretsiz olarak İşlem Kayıt Sistemi üzerinden piyasaya sunulur.

(2) Tahsisatların kayden ihracına, hak sahibi bazında kayden izlenmesine ve piyasaya sunulmasına ilişkin usul ve esaslar EPDK tarafından belirlenir.

#### **Ücretsiz tahsisatların dağıtımı**

**MADDE 13-** (1) Ücretsiz tahsisatların dağıtımında alt tesislere göre kıyas yöntemi esas alınır. Alt tesisler ve sektörler özelinde kıyas değeri hesabına dahil edilecek işletme sayısını, sektörel faaliyet katsayısını ve ücretsiz tahsisat oranını belirlemeye Başkanlığın önerisiyle Karbon Piyasası Kurulu yetkilidir.

(2) Alt tesislere göre kıyaslama yapılırken, ürün kıyasına dayalı alt tesisler, ölçülebilir ısı kıyasına dayalı alt tesisler, yakıt kıyasına dayalı alt tesisler ve üretim sürecine yönelik alt tesisler işletme tarafından belirlenerek, tesisin doğrulanmış yıllık sera gazı emisyonu verisi belirlenen alt tesislere atfedilir.

(3) Uygulama dönemleri için alt tesislere ilişkin kıyas değerleri uygulama döneminin başlayacağı sistem yılından önceki takvim yılında Kasım ayının son iş gününe kadar Başkanlıkça ilan edilir.

(4) İşletme tarafından alt tesislere ilişkin veriler ve bu verilerin nasıl izleneceğine dair yöntemler, İzleme Metodolojisi Planı ile elektronik ortamda 28 inci maddede belirtilen süreler çerçevesinde Başkanlığa sunulur. İzleme

Metodolojisi Planında meydana gelen değişiklikler, değişikliğin gerekleştii tarihten itibaren en geç 30 gün içinde elektronik ortamda Başkanlığa bildirilir. İzleme Metodolojisi Planının asgari içeriği EK-4'te yer alır.

(5) Tahsisatlar, her bir alt tesis için yıllık doğrulanmış faaliyet seviyesi dikkate alınarak tesislere dağıtılır. Yıllık olarak faaliyet seviyeleri, doğrulanmış faaliyet seviyesi raporu adı altında işletme tarafından elektronik ortamda 29 uncu maddede belirtilen süreler çerçevesinde doğrulanmış sera gazı emisyon raporu ile birlikte Başkanlığa sunulur.

(6) ETS kapsamında olan tesisler tarafından sunulacak doğrulanmış faaliyet seviyesi raporuna esas teşkil edecek verilere ilişkin hususlar EK-5'te yer alır.

(7) cretsiz tahsisat miktarı, her bir alt tesis özelinde Başkanlıkça ilan edilecek kıyas değeri, ücretsiz tahsisat oranı ile sektörel faaliyet katsayısının alt tesis özelinde faaliyet seviyelerinin çarpılması ile elde edilecek değere eşittir.

(8) Tahsisatların cretsiz olarak dağıtılması durumunda, her bir uygulama dönemi için uygulama dönemi başlamadan önce Başkanlıkça yayımlanacak usul ve esaslara göre Karbon Piyasası Kurulu kararıyla her bir faaliyet için ücretsiz tahsisat oranı belirlenir. Faaliyetler için belirlenen ücretsiz tahsisat oranı bir uygulama dönemi boyunca alt dönemler belirlenmemesi durumunda sabit kalır. Bir uygulama dönemi içinde alt dönemler belirlenerek farklı sistem yıllarında farklı ücretsiz tahsisat oranı uygulanabilir.

(9) Alt tesislere ilişkin kıyas değerleri dört ondalık basamak esas alınarak ilan edilir.

(10) cretsiz tahsisat miktarının hesaplanması sonucunda kesirli/ondalık bir değer oluşması halinde, ücretsiz tahsisat miktarı bir st tam sayıya yuvarlanır.

(11) 11 inci madde uyarınca belirlenen değere göre sektörel düzeltme faktörleri ilan edilebilir. Belirlenen bu değer, yedinci fıkradaki hesaplamaya çarpan olarak dahil edilir.

#### **Ücretsiz tahsisat başvurusu**

**MADDE 14-** (1) cretsiz tahsisat kapsamında yer alan faaliyetleri yürüten işletmeler, ücretsiz tahsisat alabilmek için elektronik ortamda, Başkanlığa başvuru yapar. Başvurusu uygun bulunan tesislere ait ücretsiz tahsisatlar, EPDK tarafından belirlenen şekilde İşlem Kayıt Sistemi üzerinden işletme hesaplarına tesis bazında transfer edilir.

(2) cretsiz tahsisat başvuruları, Ulusal Tahsisat Planı yayımlandığı tarihten itibaren 30 gün içinde yapılır. Alt tesis bazında sistem yılına ait faaliyet seviyeleri dikkate alınarak her bir işletme ücretsiz tahsisat başvurusunu tesis özelinde yapar.

(3) cretsiz tahsisat başvurusunda, işletmelerin tesis özelinde sera gazı emisyon izni koşullarını devam ettirdiğini göstermesi gerekir.

(4) cretsiz tahsisat başvuruları, Başkanlık tarafından 15 iş günü içinde incelenir. Düzeltme talep edilen başvurular için işletme 10 iş günü içinde gerekli düzeltmeleri yapmakla yükümlüdür. Başvurusu uygun bulunan tesisler için birinci fıkr hükümleri doğrultusunda ücretsiz tahsisatların transferi sağlanır.

(5) Sistem yılına ait raporlamalarda ücretsiz tahsisat miktarına etki edecek bir hata tespit edildiğinde, tespit edilen miktar kadar tahsisat için telafi yılı içerisinde mahsuplaşmaya gidilir.

(6) cretsiz tahsisat başvuru bedelleri, Başkanlık tarafından belirlenir. Başvuru bedeli yatırılmayan başvurular işleme alınmaz.

(7) Bu madde uyarınca, ücretsiz tahsisat başvurusunu geç yapan işletmeler başvuru bedelini %50 artırımlı olarak, 35 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamındaki işletmeler ise %100 artırımlı olarak der.

#### **Tahsisatların geçerliliği**

**MADDE 15-** (1) Tahsisatlar, İşlem Kayıt Sisteminde ihraç edildikleri tarihten itibaren ilgili uygulama dönemi sonuna kadar geçerlidir. Ancak, 19 uncu maddenin üçüncü fıkrası uyarınca bankalama süresini belirlemeye Başkanlık yetkilidir.

(2) Birinci fıkr uyarınca geçerliliğini kaybeden tahsisatlar, İşlem Kayıt Sistemi üzerinden ilga edilir.

(3) Tahsisat sahibi işletmeler, ilgili uygulama dönemi süresince, iklim değişikliği ile mücadeleye gönüllü olarak katkı sağlamak amacıyla Başkanlığa müracaat ederek ücretsiz tahsisat haklarından vazgeçebilir veya ücretsiz tahsisatlarının iptal edilmesi talebinde bulunabilir.

#### **Tahsisatların teslimi ve ek rezerv kullanımı**

**MADDE 16-** (1) İşletmeler, tesisler özelinde teslim yükümlülüklerini, sistem yılını kapsayan doğrulanmış sera gazı emisyon raporlarındaki miktara denk gelecek şekilde yükümlülük yılının Kasım ayı son iş gününe kadar İşlem Kayıt Sistemi üzerinden yerine getirir.

(2) Tahsisat teslim yükümlülüğünü yerine getirmeyen işletmeye 7552 sayılı Kanunda ngrlen yaptırımlar uygulanır. Yükümlülük yılında teslim edilmeyen tahsisat miktarı, telafi yılında teslim edilmesi gereken tahsisat miktarı olarak değerlendirilir. İşletmenin tesis özelinde bir sonraki yükümlülük yılında teslim etmesi gereken tahsisat miktarına telafi yılı yükümlülüğü kapsamında teslim etmesi gereken tahsisat miktarı da eklenir.

(3) İşletmenin veya işletmeye bağlı tesisin, tahsisat teslim yükümlülüğünü yerine getirme zamanından önce faaliyetine son vermesi, işletmenin tasfiyesi veya konkordato kararı alınmış olması teslim yükümlülüğünü yerine getirilmesine engel teşkil etmez.

(4) İşletmenin tesisler özelinde Başkanlığa ibraz ettiği doğrulanmış sera gazı emisyon raporunda yapılan hatanın tespit edilmesi halinde teslim yükümlülüğü, telafi yılında yerine getirilir.

(5) Ek rezerv, sadece teslim yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi amacıyla, aşağıdaki koşulların sağlanması durumunda talep eden tesisler tarafından her bir tesisin tahsisat açığı miktarlarının toplamı ile sınırlı olmak üzere, Karbon Piyasası Kurulunun kararı ile kullanılır. Ek rezerv kullanımı birincil piyasada Ulusal Tahsisat Planında açıklanan ETS üst sınırının %10'unu geçmeyecek şekilde uygulanır. Alt tesislere bağlı emisyon yoğunluklarında artış olmaması şartıyla ek rezerv kullanım koşulları şu şekildedir:

a) Tesisin doğrulanmış sera gazı emisyon raporundaki emisyon miktarının %70'inden fazla ücretsiz tahsisat alması durumunda, işletmenin tesisi için aldığı ücretsiz tahsisat miktarına eşit sayıda tahsisat miktarını ilgili tesis için teslim etmiş olması.

b) Tesisin doğrulanmış sera gazı emisyon raporundaki emisyon miktarının %70'inden az ücretsiz tahsisat alması durumunda, işletmenin tesise ilişkin yükümlülüğünün teslim tarihi itibarıyla en az %70'ini ilgili tesis için yerine getirmiş olması ve hesabında tahsisat bulunmaması.

(6) Ek rezerv kapsamında uygulanacak asgari tahsisat fiyatı, Kasım ayının son iş günü itibarıyla hesaplanan son 3 aya ait birincil piyasa ağırlıklı ortalama tahsisat fiyatı ile son 3 aya ait spot tahsisat piyasası seanslarındaki ikincil piyasa ağırlıklı ortalama tahsisat fiyatının yüksek olanının %50 fazlasına denk gelecek şekilde belirlenir. Ek rezerv kapsamında uygulanacak azami tahsisat fiyatı ise Başkanlık ve EPDK tarafından koordineli olarak belirlenir.

(7) Ek rezerv kullanan tesisler yükümlülüklerini Aralık ayının son iş gününe kadar İşlem Kayıt Sistemi üzerinden yerine getirir. Diğer tesislerin yükümlülükleri birinci fıkra kapsamında değerlendirilir.

(8) Ek rezerv başvurusu, tahsisat teslim yükümlülüğü yerine getirilirken yapılır.

### **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

#### **Birincil Piyasa, İkincil Piyasalar, Piyasa İstikrar ve Esneklik Mekanizmaları**

##### **Birincil piyasa**

**MADDE 17-** (1) Tahsisatlar, Başkanlıkça belirlenen ihale takvimine uygun şekilde birincil piyasada satışa sunulur.

(2) Ulusal Tahsisat Planı yayımlandıktan sonra 15 iş günü içerisinde ihale takvimi kamuoyuna ve piyasa katılımcılarına Piyasa İşletmecisinin internet sitesi aracılığıyla ilan edilir.

(3) Herhangi bir ihalenin iptal edilmesi durumunda, iptal edilen ihale/ihalelere konu tahsisat miktarı, birinci fıkra da belirlenen ihale takvimine göre sistem yılı içerisinde kalan ihale sayısına eşit oranda bölünerek dağıtılır. En son ihalenin iptal edilmesi durumunda 15 iş günü içerisinde ihale tekrarlanır. İhale en fazla 2 defa tekrarlanır. İkinci tekrardan sonra da ihalenin iptal olması durumunda ihaleye konu tahsisat miktarı bir sonraki takvim yılında ihale edilir.

(4) Birincil piyasadaki tahsisat satış gelirleri 7552 sayılı Kanunun 12 nci maddesi uyarınca genel bütçenin (B) işaretli cetveline özel gelir olarak kaydedilir.

##### **İkincil piyasalar**

**MADDE 18-** (1) Piyasa katılımcıları, sürekli ticaret yöntemi ile işletilen ikincil piyasalarda tahsisat alım satım işlemlerini gerçekleştirebilirler.

##### **Piyasa istikrar ve esneklik mekanizmaları**

**MADDE 19-** (1) Fiyat istikrarını sağlamaya yönelik olarak, piyasa istikrar mekanizması oluşturulur. Bu kapsamda oluşturulacak olan piyasa istikrar rezervi, dolaşımdaki tahsisat miktarı ve tahsisat fiyatlarına ilişkin değerlendirme neticesinde devreye alınarak, birincil piyasada gerçekleştirilecek işlemlerle fiyat istikrarını sağlar.

(2) Belirlenen esaslar çerçevesinde birincil piyasaya sunulacak tahsisatların ilgili dönemde Başkanlıkça belirlenen kısmı piyasa istikrar rezervine aktarılır.

(3) Tahsisatların ilgili uygulama döneminin sonraki yıllarında kullanılması (bankalama) ve uygulama dönemi içindeki sonraki yıllara ait tahsisatların, mevcut teslim yılı için kullanılması (ödünç alma) işlemi gibi piyasa esneklik mekanizmaları kullanılabilir.

(4) Bu maddeye ilişkin uygulama hükümleri Başkanlıkça çıkarılacak usul ve esaslar ile belirlenir.

##### **Tamamlayıcı tahsisat fiyatı mekanizması**

**MADDE 20-** (1) İşletmelerin taleplerine istinaden, teslim etmeleri gereken tahsisatlar özelinde ilave olarak birincil piyasada tamamlayıcı tahsisat fiyatı uygulanabilir. Bu amaçla Başkanlıkça belirlenen ihalelerde Piyasa İşletmecisi tarafından tamamlayıcı tahsisat fiyatı mekanizması işletilir.

(2) İşletmeler tarafından tamamlayıcı tahsisat fiyatı mekanizması kapsamında Başkanlığa yapılacak başvurular Piyasa İşletmecisi aracılığıyla yapılır.

(3) İkinci fıkra kapsamında yapılan başvurular doğrultusunda tamamlayıcı tahsisat fiyatı mekanizmasının işletileceği ihaleler en az 7 iş günü öncesinden Başkanlık tarafından belirlenir. Belirlenen ihale tarihleri Piyasa İşletmecisi tarafından işletmelere duyurulur.

(4) Tamamlayıcı tahsisat fiyatı mekanizması ihalesine ilişkin usul ve esaslar Başkanlığın görüşü ile EPDK tarafından belirlenir.

(5) Tamamlayıcı tahsisat fiyatı mekanizması ile elde edilen birincil piyasa gelirleri 7552 sayılı Kanunun 12 nci maddesi uyarınca genel bütçenin (B) işaretli cetveline özel gelir olarak kaydedilir.

(6) 7552 sayılı Kanunun 12 nci maddesi uyarınca, bu maddenin beşinci fıkrası ile elde edilen gelirler, iklim değişikliği ile mücadele ve yeşil dönüşüm amacı dışında kullanılamaz.

(7) Dördüncü fıkra haricinde bu maddeye ilişkin uygulama hükümleri, Başkanlıkça çıkarılacak usul ve esaslar ile belirlenir.

#### **Emisyon Ticaret Sistemi Piyasasına yönelik diğer hükümler**

**MADDE 21-** (1) Emisyon Ticaret Sistemi Piyasasında ihtiyaç duyulması halinde uygulanacak asgari ve azami tahsisat fiyatı aralıklarının belirlenmesinde Karbon Piyasası Kurulu yetkilidir. Kurul tarafından alınan bu kararlar, Başkanlık tarafından resmî internet sayfasında ilan edilir.

(2) 16 ncı ve 20 nci maddelerde düzenlenen mekanizmalara, birinci fıkra uyarınca belirlenen asgari ve azami tahsisat fiyatı aralıkları uygulanmaz.

(3) 7552 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ETS Piyasasının işleyişine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu ile koordineli olarak EPDK tarafından belirlenir.

(4) Piyasa İşletmecisinin ETS Piyasasından elde ettiği gelirlerin %50'si 7552 sayılı Kanunun 12 nci maddesi uyarınca genel bütçenin (B) işaretili cetveline özel gelir olarak kaydedilir.

(5) 5 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca kapsam dışı kalan tesisler, tahsisat teslim yükümlülüklerini yerine getirdikten sonra hesaplarında tahsisat bulunması durumunda, hesaplarında tahsisat kalmayana kadar sadece satış yönlü işlem yapmak üzere ETS piyasasında kalmaya devam ederler.

(6) 5 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca kapsam dışı kalan tesisler, ertesi sistem yılı için kapsam dışı olmalarına karşın, tahsisat açığı olması durumunda, tahsisat yükümlülüğünü yerine getirebilmelerini teminen bu kapsamda ihtiyaç duyulan tahsisat miktarı kadar alış yönlü işlem yapmak üzere ETS Piyasasında kalmaya devam ederler.

(7) ETS Piyasasında kullanılacak piyasa organizasyon limitleri Başkanlığın uygun görüşü ile EPDK tarafından belirlenir.

(8) ETS Piyasasında Başkanlığın taraf olduğu işlemler nedeniyle yürütülen takas işlemleri için Başkanlık tarafından herhangi bir takas ücreti veya komisyon ödenmez.

### **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

#### **Emisyon Ticaret Sistemi ile İlgili Diğer Hususlar**

##### **İşlem Kayıt Sistemi**

**MADDE 22-** (1) Tahsisatların ihracı, piyasaya sunulması, elde bulundurulması, transferi, teslimatı, iptali, ilgası ve itfası işlemleri Piyasa İşletmecisi tarafından işletilen İşlem Kayıt Sistemi aracılığıyla yapılır.

(2) Başkanlık ve EPDK İşlem Kayıt Sistemine her türlü erişim hakkına sahiptir. İşlem Kayıt Sisteminde tahsisatların ihracı, teslim edilmesi veya iptal edilmesine yönelik işlem süreci Piyasa İşletmecisi tarafından sadece Başkanlık ve EPDK'nın erişimine açılır.

(3) İşlem Kayıt Sisteminde hesaplar her bir tesis için işletme adına açılır ve her bir işletme sorumlu olduğu tesisler adına işlemini gerçekleştirir.

(4) Hesaplar kapsamında yapılacak hesap türlerinin belirlenmesi, hesap açılışı, hesap bilgilerinin güncellenmesi gibi işlemlere dair hususlar Piyasa İşletmecisi tarafından Başkanlığın da görüşü alınarak tesis edilir.

(5) İşlem Kayıt Sistemi ve hesaplar kapsamında yapılacak düzenlemelere ilişkin usul ve esaslar Başkanlık görüşü alınarak EPDK tarafından belirlenir.

##### **Karbon Piyasası Kurulu**

**MADDE 23-** (1) Karbon Piyasası Kurulu, Bakan başkanlığında 7552 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde yer alan üyelerle toplanır. Kurulun sekretaryası Başkanlık tarafından yapılır.

(2) Karbon Piyasası Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Başkanlık tarafından hazırlanan Ulusal Tahsisat Planını onaylamak.

b) Ücretsiz tahsisatların dağılımına karar vermek.

c) Birincil piyasada satışa sunulacak tahsisat miktarını tespit etmek.

ç) Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında hangi oranda denkleştirme işlemlerinin kullanılabileceğine karar vermek.

d) 7552 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca piyasa şeffaflığına ilişkin veri ve bilgilerin kamuoyu ile paylaşımına karar vermek.

e) Pilot uygulama döneminin kapsamı, süresi ve uygulamasına ilişkin usul ve esasları, ilgili kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarının görüşünü alarak belirlemek.

##### **Danışma Kurulu**

**MADDE 24-** (1) Danışma Kurulu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı başkanlığında 7552 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde yer alan üyelerle toplanır. Kurulun sekretaryası Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından yapılır.

(2) Danışma Kurulu, Karbon Piyasası Kuruluna sunulabilmesi için Emisyon Ticaret Sistemi ile ilgili strateji ve eylemlere ilişkin istişari nitelikte kararlar alır ve bu kararları gerekçeleriyle birlikte Başkanlığa gönderir.

(3) Başkanlık Danışma Kurulu kararlarını, toplantı tarihinden sonra düzenlenecek ilk Karbon Piyasası Kurulu toplantısında Kurulun değerlendirmesine sunar.

#### **Denkleştirme**

**MADDE 25-** (1) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde gerçekleşmiş projelerden elde edilen karbon kredileri, ETS kapsamında yer alan tesislerin tahsisat teslim yükümlülüğünün Karbon Piyasası Kurulu tarafından belirlenen oranını geçmeyecek şekilde kullanılabilir. Karbon kredileri kullanımına ilişkin esaslar Başkanlıkça belirlenir.

#### **Türkiye Emisyon Ticaret Sisteminin diğer emisyon ticaret sistemleri ile bağlanması**

**MADDE 26-** (1) Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi ile diğer emisyon ticaret sistemleri arasında tahsisatların karşılıklı tanınmasını sağlayacak anlaşmalar yapılabilir, tahsisat ticaretine yönelik sistemler arası elektronik bağlantı kurulabilir.

(2) Bu maddeye ilişkin uygulama hükümleri Başkanlıkça çıkarılacak usul ve esaslar ile belirlenir.

### **ÜÇÜNCÜ KISIM**

#### **Emisyonların İzlenmesi, Doğrulanması ve Raporlanması İş ve İşlemlerine Dair Usul ve Esaslar**

### **BİRİNCİ BÖLÜM**

#### **Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesine, Raporlanmasına ve Doğrulanmasına Tabi Faaliyetler**

##### **Sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanmasına tabi faaliyetler**

**MADDE 27-** (1) Sera gazı emisyonlarının izlenmesine, raporlanmasına ve doğrulanmasına tâbi faaliyetler ve sera gazı emisyonları EK-1'deki listede yer almaktadır.

(2) EK-1'de listelenen herhangi bir faaliyeti gerçekleştiren işletmelerin, EK-1'de listelenen diğer faaliyetleri de kapasite gözetilmeksizin bu Yönetmelik kapsamına dâhil olur.

##### **Sera gazı emisyonlarının izlenmesi**

**MADDE 28-** (1) Sera gazı emisyonları, EK-6'da belirtilen ilkeler çerçevesinde izlenir.

(2) İşletmeler, sera gazı emisyon izleme planı hazırlayarak, sera gazı emisyonlarını bu plan ve Başkanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde izlemekle yükümlüdür.

(3) İşletme, izleme planını sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlandığı tarihten en az 6 ay önce onaylamak üzere Başkanlığa göndermek zorundadır.

(4) Uygun bulunmayan izleme planlarının eksikliklerinin giderilmesi için 30 gün ek süre tanınır. Bu süre içinde Başkanlıkça belirlenen eksiklerin giderilmesi halinde, sera gazı emisyon izleme planı Başkanlıkça onaylanır.

##### **Sera gazı emisyonlarının raporlanması**

**MADDE 29-** (1) EK-1'de yer alan faaliyetleri yürüten işletmeler, her yıl 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın 1 Ocak-31 Aralık tarihleri arasında izlenen sera gazı emisyonlarını ve faaliyet seviyelerini Başkanlığa raporlamak zorundadır. Başkanlık, gerekli gördüğü durumlarda bu süreyi en fazla bir aya kadar uzatabilir.

(2) Sera gazı emisyonlarının raporlanması, EK-6'da belirtilen ilkeler çerçevesinde gerçekleştirilir.

(3) Sera gazı emisyon raporu, Başkanlıkça onaylanan izleme planı çerçevesinde hazırlanır.

### **İKİNCİ BÖLÜM**

#### **Sera Gazı Emisyonlarının Doğrulanması**

##### **Sera gazı emisyonlarının doğrulanması**

**MADDE 30-** (1) EK-1'de belirtilen faaliyetleri yürüten işletmelerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarına ilişkin sera gazı emisyon raporunun Başkanlığa gönderilmeden önce doğrulanması zorunludur.

(2) Sera gazı emisyon raporlarının doğrulama iş ve işlemleri, MEDAS tarafından atanmış doğrulayıcı kuruluşlarca gerçekleştirilir. 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi işletmeler/tesisler MEDAS kapsamı dışındadır.

##### **Doğrulayıcı kuruluşlarda aranacak şartlar**

**MADDE 31-** (1) Doğrulayıcı kuruluş doğrulama faaliyetlerini, EK-7 ve Başkanlıkça yayımlanacak olan usul ve esaslar çerçevesinde kamu yararını gözeterek, işletmeden ve Başkanlıktan bağımsız olarak icra eder.

(2) Doğrulayıcı kuruluşlar, ortakları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri, yöneticiler ve teknik personel, doğrulama faaliyeti yapılacak işletmeyle veya işletmenin doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol ettiği ortaklıklar ile doğrulamanın etkin bir şekilde yapılmasını engelleyecek herhangi bir menfaat ilişkisine giremezler, bağımsızlık ilkesini zedeleyecek mali, ticari veya herhangi bir ilişki içinde iseler doğrulama faaliyetinde görev alamazlar.

##### **Laboratuvarların kullanımı**

**MADDE 32-** (1) İşletme, hesaplama faktörlerinin belirlenmesine yönelik analizler ve analitik yöntemleri yürütmesi için, ilgili standartlara göre akredite olmuş laboratuvarları kullanır.

(2) İşletme, birinci fıkrada belirtilen laboratuvarların kullanılmasının teknik olarak elverişli olmadığını ve kullanılacak diğer laboratuvarın TS EN ISO/IEC 17025 standardına eşdeğer gereksinimleri karşıladığını belgelemesi durumunda, bahse konu laboratuvarları hesaplama faktörlerinin belirlenmesi için kullanabilir.



### **Doğrulaıcı kuruluşların çalışması ve akreditasyonuna ilişkin esaslar**

**MADDE 33-** (1) Doğrulama kuralları, doğrulaıcı kuruluşların yapısı ve bağımsızlığı, doğrulaıcı kuruluşların denetimi ve ilgili diğer hususlar Başkanlıkça hazırlanacak usul ve esaslar ile düzenlenir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında doğrulama işlemi yapacak doğrulaıcı kuruluşların ilgili alanlarda ISO/IEC 17029 standardına göre akredite olmaları şarttır.

(3) Akreditasyon işlemleri TÜRKAK tarafından yapılır.

(4) Doğrulaıcı kuruluşların doğrulama işlemi için yetkinliği, periyodik denetlenmeleri ve akreditasyonuna ilişkin esaslar TÜRKAK tarafından ilgili ulusal ve/veya uluslararası standart, normatif dokümanlar ve teknik kriterlere göre belirlenir.

(5) Baş doğrulaıcı, doğrulaıcı ve teknik uzmanların eğitimleri, yetkinlik değerlendirmeleri ve atamaları; doğrulaıcı kuruluş tarafından Başkanlığın belirlediği usul ve esaslar, ulusal ve/veya uluslararası standart, normatif dokümanlar ile TÜRKAK rehberlerinde verilen ölçütler çerçevesinde gerçekleştirilir.

(6) Akredite olan, akreditasyonu askıya alınan, geriye çekilen ve akredite olduğu kapsamlarda daralma veya değişiklik olan doğrulaıcı kuruluşlar TÜRKAK internet sayfası üzerinden kamuoyuna duyurulur.

(7) Doğrulaıcı kuruluşlar ile beşinci fıkrada belirtilen kişilerin çalışma, yetkinlik ve atamalarına ilişkin, bu Yönetmelik ve bu Yönetmelik uyarınca çıkarılan tebliğler ile usul ve esaslara aykırılık tespit edilmesi halinde bu durum Başkanlık tarafından TÜRKAK'a bildirilir.

### **Bilgi, belge bildirimi ve gizlilik**

**MADDE 34-** (1) Bu Yönetmeliğin öngördüğü iş ve işlemlerin gerektirdiği bilgi ve belgeler, işletme tarafından Başkanlığa ve doğrulaıcı kuruluşa verilir veya ibraz edilir. Başkanlık ve doğrulaıcı kuruluş, gerekli gördüğü takdirde ilave bilgi ve belgelerin verilmesini veya ibrazını isteyebilir.

(2) Başkanlık, 7552 sayılı Kanun gereğince Emisyon Ticaret Sisteminin uygulanabilmesine ilişkin iş ve işlemleri gerçekleştirirken gerekli görülen bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden doğrudan istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi ve belge talebinde bulunulanlar, bunları istenilen sürede bedelsiz olarak Başkanlıkla paylaşmakla yükümlüdür.

(3) Emisyon Ticaret Sistemi piyasasında gerçekleştirilecek gözetim ve denetim faaliyetleri kapsamında EPDK ve Piyasa İşletmecisi tarafından talep edilecek bilgi ve belgeler bakımından 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun ilgili hükümleri saklıdır.

(4) EK-1'deki listede belirtilen faaliyetleri yürüten işletmeler; Başkanlığa gönderilmiş bilgilerde ve belgelerde olabilecek değişiklikleri ve EK-1'de belirtilen faaliyetlere ve sera gazı emisyon izleme planına etki edebilecek bir değişikliği, en geç 30 gün içerisinde Başkanlığa bildirmek zorundadır. Başkanlık bu değişikliklere istinaden izleme planının ve/veya sera gazı emisyon raporunun yenilenmesini talep edebilir.

(5) İşletmenin herhangi bir sebepten dolayı değişmesi halinde, yeni işletme, önceki işletmenin bu Yönetmelik kapsamındaki taahhütlerini ve mükellefiyetlerini başka bir işleme gerek kalmaksızın yüklenmiş sayılır ve değişikliğe ilişkin bildirimini en geç 30 gün içerisinde Başkanlığa sunmakla yükümlüdür. Bu değişikliğe istinaden Başkanlık izleme planının ve/veya sera gazı emisyon raporunun yenilenmesini talep edebilir.

(6) Bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilecek olan iş ve işlemler, Başkanlıkça kurulan elektronik sistem üzerinden gerçekleştirilir.

(7) Başkanlığa ve doğrulaıcı kuruluşa verilen hiçbir bilgi ve belge, işletmenin yazılı rızası veya kanuni bir mecburiyet olmaksızın üçüncü şahıslar ile paylaşılmaz.

## **DÖRDÜNCÜ KISIM**

### **Yaptırımlar, Çeşitli ve Son Hükümler**

## **BİRİNCİ BÖLÜM**

### **İdari Yaptırımlar, Bildirimler ve Veriler**

#### **İdari yaptırımlar**

**MADDE 35-** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini ihlal edenlere ve bu Yönetmelikten kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere, ihlalin niteliğine bağlı olarak, 7552 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi hükmü aşağıdaki şekilde uygulanır:

a) 7552 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrası doğrultusunda, doğrulanmış sera gazı emisyonu raporunu süresi içerisinde sunmayanlardan;

1) Kategori A tesislere 627.450 Türk Lirası,

2) Kategori B tesislerinden kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 50.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 250.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesislere 1.254.900 Türk Lirası,

3) Kategori B tesislerinden kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 250.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 500.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesislere 2.509.800 Türk Lirası,

4) Kategori C tesislerinden kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 500.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 2.000.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesislere 4.392.150 Türk Lirası,

5) Kategori C tesislerinden kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu 2.000.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla olan tesislere 6.274.500 Türk Lirası, idari para cezası verilir.

6) Başkanlıkça kurulan elektronik sistemde onaylı izleme planı bulunmayan ve bu nedenle tespiti tarihinde herhangi bir kategori sınıflandırmasına tabi olamayan tesisler için, tesisin kurulu kapasitesine eşdeğer bir tesis ve kategori belirlenerek bu bentteki ilgili yaptırımlar uygulanır.

b) ETS kapsamında olan işletmelere (a) bendindeki cezalar iki kat olarak uygulanır.

c) 7552 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinin (2) numaralı alt bendi doğrultusunda, ETS kapsamına dahil olan işletmelerden sera gazı emisyon izni almadan faaliyet gösteren veya süresi biten ya da iptal edilen sera gazı emisyon izni ile faaliyetlerine devam edenlerden EK-1'de yer alan faaliyet grubundan tesisin kapasite raporundaki kapasiteye eşdeğer bir tesis ve kategorisi belirlenerek aşağıdaki yaptırımlar uygulanır:

1) Kategori B tesislerinden yıllık emisyonu 50.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 100.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesis olarak değerlendirilenlere 1.254.900 Türk Lirası,

2) Kategori B tesislerinden yıllık emisyonu 100.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 300.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesis olarak değerlendirilenlere 2.509.800 Türk Lirası,

3) Kategori B tesislerinden yıllık emisyonu 300.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 500.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesis olarak değerlendirilenlere 3.764.700 Türk Lirası,

4) Kategori C tesislerinden yıllık emisyonu 500.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 2.000.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesis olarak değerlendirilenlere 6.274.500 Türk Lirası,

5) Kategori C tesislerinden yıllık emisyonu 2.000.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla ve 5.000.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'ye eşit veya daha az olan tesis olarak değerlendirilenlere 8.784.300 Türk Lirası,

6) Kategori C tesislerinden yıllık emisyonu 5.000.000 ton CO<sub>2</sub> (eşd)'den fazla olan tesis olarak değerlendirilenlere 12.549.000 Türk Lirası, idari para cezası verilir.

(2) ETS kapsamında iken kategori değişikliği nedeniyle ETS kapsamı dışına çıkan tesisler hakkında, ilgili sistem yılı bakımından, değişiklik öncesinde tabi oldukları tesis kategorisi esas alınarak idari yaptırım uygulanır.

(3) 5 inci maddenin birinci fıkrası doğrultusunda ETS kapsamında olup, sistem yılına ait doğrulanmış sera gazı emisyon raporu ve doğrulanmış faaliyet seviyesi raporu teslim tarihinden sonra bildirim yapan işletmeler, sera gazı emisyonlarına karşılık gelen teslim yükümlülüğünü telafi yılında yerine getirir. Bu durum 7552 sayılı Kanunda yer alan yaptırımların uygulanmasına engel teşkil etmez.

#### **Bildirimler ve elektronik iletişim**

**MADDE 36-** (1) Başkanlık tarafından bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılacak her türlü tebligat, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

(2) Başkanlık görev ve yetkisi doğrultusunda bu Yönetmelik kapsamında gerçekleştirilecek tüm işlemler ve takip edilecek usuller, bu Yönetmelikte aksine hüküm bulunmadıkça, Başkanlık tarafından kullanılan elektronik sistem aracılığıyla gerçekleştirilir.

#### **Verilerin saklanması**

**MADDE 37-** (1) İşletmeler, ilgili tüm verilerini ve bilgi kayıtlarını en az 10 yıl süreyle saklar ve talep üzerine bu belgeleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde ilgili idarenin incelemesine sunar.

#### **Mücbir sebep ve olağanüstü hal**

**MADDE 38-** (1) Mücbir sebeplerin varlığı halinde tahsisatların teslim yükümlülüklerinin ertelenmesi hususunu belirlemeye Başkanlık yetkilidir. Bu kapsama alınan tesislere ait tahsisatların teslim yükümlülükleri ertelenebilecek olup, satışa ve devre bağlı durumlara ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla bu tahsisatların ayrıca devredilmeleri mümkün değildir. Mücbir sebep kapsamında alınan kararlar Başkanlık tarafından EPDK ve Piyasa İşletmecisine bildirilir.

(2) Mücbir sebep ve olağanüstü hal durumlarında bu Yönetmelik kapsamında alınacak izin, tedbirler ve uygulamalara ilişkin düzenleme yapmaya ve süreleri uzatmaya Başkanlık yetkilidir.

### **İKİNCİ BÖLÜM**

#### **Çeşitli ve Son Hükümler**

#### **Tereddütlerin giderilmesi**

**MADDE 39-** (1) Bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili tereddütleri gidermeye, uygulamayı düzenlemeye ve alt düzenleyici işlemler yapmaya Başkanlık yetkilidir.

#### **Yürürlükten kaldırılan yönetmelik**

**MADDE 40-** (1) 17/5/2014 tarihli ve 29003 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Birinci fıkra ile yürürlükten kaldırılan Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmeliğe yapılan atıflar bu Yönetmeliğe yapılmış sayılır.

#### **Pilot uygulama**

**GEÇİCİ MADDE 1-** (1) Emisyon Ticaret Sistemi pilot uygulama dönemi ile başlar. 7552 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca pilot uygulama döneminin kapsamı, süresi ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslar ilgili kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarının görüşü alınarak Karbon Piyasası Kurulunca belirlenir.

**Sera gazı emisyon izni**

**GEÇİCİ MADDE 2-** (1) 7552 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 7552 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 yıl içerisinde Emisyon Ticaret Sistemi kapsamı dahilinde yer alacak işletmeler sera gazı emisyon izni almak zorundadır. Üç yıllık süre içerisinde işletmelerin; ETS kapsamında faaliyetlerine devam edebilmeleri için, bir kereye mahsus olmak üzere sera gazı emisyon izinlerinin olduğu kabul edilir. Gerekli görüldüğü takdirde Karbon Piyasası Kurulu kararı doğrultusunda Başkanlık; bu fıkra da yer alan süreyi, bitim tarihlerinden itibaren iki yıla kadar uzatmaya yetkilidir.

**İzleme Metodolojisi Planı teslimi**

**GEÇİCİ MADDE 3-** (1) Pilot uygulama dönemi kapsamında yer alan işletmeler tarafından hazırlanacak ilk İzleme Metodolojisi Planları, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 ay içinde elektronik ortamda Başkanlığa sunulur. Başkanlık, gerekli görmesi halinde 6 aya kadar bu süreyi uzatabilir.

(2) 5 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında yer alan işletmelerden, pilot uygulama döneminde İzleme Metodolojisi Planı sunmamış olanlar tarafından hazırlanacak ilk İzleme Metodolojisi Planları, birinci uygulama döneminin başlayacağı yıldan önceki takvim yılının sonuna kadar elektronik ortamda Başkanlığa sunulur. Başkanlık, gerekli görmesi halinde 6 aya kadar bu süreyi uzatabilir.

**Kıyas değeri ilanı**

**GEÇİCİ MADDE 4-** (1) Birinci uygulama dönemi iki alt dönem şeklinde uygulanacak olup, birinci uygulama döneminin birinci alt dönemine ilişkin yıllık kıyas değerleri, alt tesislere ilişkin doğrulama raporları teslim edildikten sonra Ulusal Tahsisat Planında ilan edilir.

**Ek rezerv fiyatı**

**GEÇİCİ MADDE 5-** (1) 16 ncı maddenin altıncı fıkrası uyarınca ihale yapılmamış olması durumunda, spot tahsisat piyasasında gerçekleşen fiyatlar esas alınır.

**ETS kapsam istisnası**

**GEÇİCİ MADDE 6-** (1) Doğalgazın ve ham petrolün iletimi ve depolanması kapsamındaki faaliyetler izleme, raporlama ve doğrulama süreçleri hariç olmak kaydıyla, birinci uygulama dönemi sonuna kadar yerine getirdikleri faaliyetlerle sınırlı olmak üzere Emisyon Ticaret Sistemi kapsamı dışındadır.

**Yürürlük**

**MADDE 41-** (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**MADDE 42-** (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı yürütür.

## EK-1 FAALİYET KATEGORİLERİ

1. Aşağıda verilen eşik değerleri, genel olarak üretim kapasitelerine veya verimlere atıfta bulunmaktadır. Aynı tesis içerisinde aynı kategoriye tekabül eden birçok faaliyetin yürütüldüğü durumda söz konusu faaliyetlerin kapasiteleri toplanır.

2. Bir tesisin toplam anma ısı gücü hesaplandığında, tesis dahilindeki yakıtların yakılmakta olduğu, onun parçası olan bütün teknik ünitelerin anma ısı güçleri toplanır. Bu üniteler her türde kazan, brülör, türbin, ısıtıcı, ocak, insineratör, kalsinatör, döner fırın, fırın, kurutucu, motor, yakıt hücresi, kimyasal döngüsel yakma ünitesi, yakma bacası ve termal veya katalitik yakma sonrası üniteyi bulundurabilir. Anma ısı gücü 3 megawatt (MW)'ın altında olan ve münhasır olarak biyokütle kullanan üniteler, bu hesaplamada dikkate alınmayacaktır. Münhasır olarak biyokütle kullanan üniteler, sadece ünitenin başlatılmasında veya kapatılmasında fosil yakıtların kullanıldığı üniteleri de ihtiva etmektedir.

| Faaliyetler                                                                                                                                                                                                                                                    | Sera gazları                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|
| Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri tesislerde yakıtların yakılması (tehlikeli veya belediye atıkların yakılması hariç).                                                                                                                                       | Karbondioksit                      |
| Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak petrol rafinasyonu.                                                                                                                                                                           | Karbondioksit                      |
| Kok üretimi.                                                                                                                                                                                                                                                   | Karbondioksit                      |
| Metal cevheri (sülfür cevheri dâhil) kavrulması, sinterlenmesi veya peletlenmesi.                                                                                                                                                                              | Karbondioksit                      |
| Kapasitesi 2,5 ton/saat ve üzeri olan, sürekli döküm de dâhil olmak üzere, demir, temper ve/veya çelik üretimi ve dökümü (birincil veya ikincil ergitme).                                                                                                      | Karbondioksit                      |
| Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak demir içeren metallerin (demirli alaşımlar dâhil) üretimi veya işlenmesi (işleme; haddeleme, yeniden ısıtma, tav fırınları, metal işleme, dökümhaneler, kaplama ve dekapajı da ihtiva eder.). | Karbondioksit                      |
| Birincil alüminyum veya alümina üretimi.                                                                                                                                                                                                                       | Karbondioksit ve perflorokarbonlar |
| Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak ikincil alüminyum üretimi.                                                                                                                                                                    | Karbondioksit                      |
| Toplam anma ısı gücü (indirgeme maddesi olarak kullanılan yakıtlar dâhil) 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak alaşımların üretimi, rafine edilmesi, dökümhane dökümü, vb. dâhil olmak üzere demir dışı metallerin üretimi veya işletilmesi.            | Karbondioksit                      |
| Günlük kapasitesi 500 ton ve üzeri döner fırınlarda veya günlük kapasitesi 50 tonu aşan diğer ocaklarda klinker üretimi.                                                                                                                                       | Karbondioksit                      |
| Günlük kapasitesi 50 ton ve üzeri döner fırınlarda veya diğer ocaklarda kireç üretimi veya dolomitin veya magnezitin kalsinasyonu.                                                                                                                             | Karbondioksit                      |

|                                                                                                                                                                                              |                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| Günlük ergitme kapasitesi 20 ton ve üzeri cam elyafı da dâhil olmak üzere cam üretimi.                                                                                                       | Karbondioksit                 |
| Günlük üretim kapasitesi 75 ton ve üzeri, özellikle çatı kiremitleri, tuğlalar, refrakter tuğlalar, karolar, taş ürünler veya porselen olmak üzere, pişirme ile seramik ürünlerin üretimi.   | Karbondioksit                 |
| Günlük ergitme kapasitesi 20 ton ve üzeri, cam, taş veya cüruf kullanılarak mineral elyaf yalıtım malzemesi üretimi.                                                                         | Karbondioksit                 |
| Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri yakma üniteleri kullanılarak alçı taşının kurutulması veya kalsinasyonu veya alçı panoların ve diğer alçı taşı ürünlerinin üretimi.                      | Karbondioksit                 |
| Odundan veya diğer lifli malzemelerden selüloz üretimi.                                                                                                                                      | Karbondioksit                 |
| Günlük üretim kapasitesi 20 ton ve üzeri, kâğıt, mukavva veya karton üretimi.                                                                                                                | Karbondioksit                 |
| Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri yakma ünitelerinin kullanılarak petrol, katran, kraking ve damıtma kalıntıları gibi organik maddelerin karbonizasyonunu da içeren karbon siyahı üretimi. | Karbondioksit                 |
| Nitrik asit üretimi.                                                                                                                                                                         | Karbondioksit ve diazot oksit |
| Adipik asit üretimi.                                                                                                                                                                         | Karbondioksit ve diazot oksit |
| Gliksal ve gliksilik asit üretimi.                                                                                                                                                           | Karbondioksit ve diazot oksit |
| Amonyak üretimi.                                                                                                                                                                             | Karbondioksit                 |
| Günlük üretim kapasitesi 100 ton ve üzeri kraking, reforming, kısmî veya tam yükseltgenme veya benzeri işlemler ile büyük hacimli organik kimyasal maddelerin üretimi.                       | Karbondioksit                 |
| Günlük üretim kapasitesi 5 ton ve üzeri hidrojen (H <sub>2</sub> ) ve sentez gazının üretimi.                                                                                                | Karbondioksit                 |
| Soda külü (Na <sub>2</sub> CO <sub>3</sub> ) ve sodyum bikarbonat (NaHCO <sub>3</sub> ) üretimi.                                                                                             | Karbondioksit                 |

**EK- 2**  
**SERA GAZI EMİSYONLARI**

1. Karbon Dioksit ( $\text{CO}_2$ )
2. Metan ( $\text{CH}_4$ )
3. Diazot Oksit ( $\text{N}_2\text{O}$ )
4. Hidroflorokarbonlar (HFC'ler)
5. Perflorokarbonlar (PFC'ler)
6. Sülfür Hegzaflorid ( $\text{SF}_6$ )

### EK-3

## SERA GAZI EMİSYON İZNİ BAŞVURUSUNDA SUNULMASI GEREKEN BİLGİ VE BELGELER

Sera gazı emisyon izni başvurusunda, İşletme tarafından aşağıdaki hususlara dair bilgi, belge ve raporların sunulması zorunludur:

- 1) İşletmenin gerçek kişi olması halinde kimlik bilgileri.
- 2) İşletmenin tüzel kişi olması halinde, tüzel kişinin ticaret unvanı ve varsa üst kuruluşunun ticari unvanı ve sicil numarası.
- 3) İdari ve kamu kurum ve kuruluşu olması halinde adı.
- 4) İşletmenin adresi ve iletişim bilgileri.
- 5) Tesisin tanımı ve adresi.
- 6) Tesisin ne zaman devralındığı.
- 7) Kapsama dahil faaliyette sera gazı emisyonuna sebep olacak kullanılan hammadde ve yardımcı maddeleri hakkında bilgi.
- 8) Kapsama dahil faaliyet tanımı ve faaliyetlerin yürütülmesinden kaynaklanan sera gazı emisyonunu izleme sırasında kullanılacak izleme planı ve planın dahil ettiği yöntem ve yöntemleri ve izleme metodolojisi planı.
- 9) Tesiste sera gazı emisyonlarını izleme ve raporlama için yetkili personelin veya ekibin olduğuna ilişkin belgeler;
  - a) Kategori C tesisler için; üniversitelerin 4 yıllık eğitim veren fakültelerinin mühendislik veya fen fakültesi bölümlerinden veya bu bölümlere denk olduğu yetkili makamlarca kabul edilen yabancı fakülte veya yüksekokullardan mezun olan ve sera gazı izleme ve raporlama alanında en az 2 yıl tecrübeli asgari 2 personel bulundurulması.
  - b) Kategori B tesisler için; üniversitelerin 4 yıllık eğitim veren fakültelerinin mühendislik veya fen fakültesi bölümlerinden veya bu bölümlere denk olduğu yetkili makamlarca kabul edilen yabancı fakülte veya yüksekokullardan mezun olan ve sera gazı izleme ve raporlama alanında en az 1 yıl tecrübeli asgari 1 personel bulundurulması.
  - c) Bünyelerinde yukarıda belirtilen niteliklere sahip personel bulundurmayan firmalar aynı kriterleri sağlayan gerçek veya tüzel kişileri görevlendirirler.
- 10) Değerlendirme süreci sırasında Başkanlık tarafından talep edilen her türlü ek bilgi ve belge.
- 11) Başvuru bedelinin ödendiğine dair belge.

## İZLEME METODOLOJİSİ PLANININ ASGARI İÇERİĞİ

İzleme metodolojisi planı asgari olarak aşağıdaki bilgileri içermelidir:

1) Tesis hakkında genel bilgiler:

a) Tesis ve işletmeyi tanımlamaya yönelik bilgiler.

b) İzleme metodolojisi planının versiyonunu, Başkanlık tarafından onaylanma tarihini ve hangi tarihten itibaren geçerli olduğunu tanımlayan bilgiler.

c) Özellikle yürütülen ana süreçlerin açıklaması, emisyon kaynaklarının listesi, ana malzeme ve enerji akışlarının anlaşılmasını sağlayan bir akış diyagramı ve tesisin planı dahil olmak üzere tesisin açıklaması.

ç) En az aşağıdaki bilgileri içeren bir diyagram:

- Tesisin teknik unsurları, emisyon kaynaklarının yanı sıra ısı üreten ve tüketen birimlerin tanımlanması.
- Tüm enerji ve malzeme akışları, özellikle kaynak akışları, ölçülebilen ve ölçülemeyen ısı, ilgili durumlarda elektrik ve atık gazlar.
- Ölçüm noktaları ve ölçüm cihazları.

d) Söz konusu tesiste veya kalıcı jeolojik depolamada kullanılmak üzere ölçülebilir ısı, ara ürünler, atık gazlar veya CO<sub>2</sub> transferi için diğer ETS tesislerine veya ETS dışı kuruluşlara yapılan bağlantıların listesi ve açıklaması, bağlı tesisin veya kuruluşun adı ve adresi ve bir irtibat kişisi.

e) Tesis tarafından izleme planı, izleme metodoloji planı, sera gazı emisyon raporu ve faaliyet seviyesi raporu için sorumlu personelin atanması ve sorumlu personele ilişkin bilgiler.

f) İzleme metodolojisi planının uygunluğunun düzenli olarak değerlendirilmesine yönelik tesisle ilgili olan tüm veri kalemleri için izleme yöntemlerinin mevcut olması.

g) Veri akışı ve kontrol faaliyetlerinin yazılı prosedürlerine ilişkin bilgiler.

2) Alt tesisler hakkında bilgiler:

a) Her bir alt tesis için, üretilen ürünlerin ve malların ve bunların ilgili PRODCOM kodlarının kaydını tutma prosedürüne ilişkin bilgiler.

b) Her bir alt tesisin sistem sınırları, hangi teknik birimlerin dahil edildiğinin açıkça tanımlanması, yürütülen süreçlerin ve hangi girdi malzemelerinin ve yakıtların, hangi ürünlerin ve çıktıların hangi alt tesise atfedildiğinin bir açıklaması; karmaşık alt tesisler olması durumunda, bu alt tesisler için ayrı bir ayrıntılı akış diyagramı eklenmesi.

c) Isı tedarik sistemleri, ortak kullanılan kazanlar ve kombine ısı ve enerji üniteleri de dahil olmak üzere birden fazla alt tesise hizmet veren tesis kısımlarının açıklaması.

ç) Her bir alt tesis için, ilgili olduğu durumlarda, birden fazla alt tesise hizmet eden tesislerin parçalarına ve bunların emisyonlarının ilgili alt tesislerle ilişkilendirme yöntemlerine ilişkin açıklama.

3) Tesis düzeyinde izleme yöntemleri:

a) Tesis genelinde ısı ithalatı, üretimi, tüketimi ve ihracatı dengesini ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklaması;

b) Veri boşluklarının ve çifte sayımın önlenmesini sağlamak için kullanılan yöntemlerin açıklanması.

4) Alt tesis düzeyinde izleme yöntemleri:

a) Doğrudan emisyonlarını ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklaması, uygulanabilir olduğu durumlarda, alt tesise atfedilen ölçüme dayalı metodolojilerle izlenen kaynak akışlarının veya emisyonların mutlak miktarını veya yüzdesini ölçme yöntemi de dahil olmak üzere açıklaması.



b) Uygulanabildiği yerlerde, yakıtlarda bulunan enerjinin ihracatı ile yakıtlardan gelen enerji girdisinin miktarlarını ve emisyon faktörlerini atfetmek ve ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklaması.

c) Ölülebilir ısı ithalatı, ihracatı, tüketimi ve üretiminin miktarlarını ve varsa emisyon faktörlerini ilişkilendirmek ve ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklaması.

ç) Elektrik tüketim ve üretim miktarlarını ve varsa elektrik tüketimin değiştirilebilir kısmını ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklaması.

d) Uygulanabildiği yerlerde, atık gaz ithalatı, ihracatı, tüketimi ve üretiminin miktarlarını, enerji içeriklerini ve emisyon faktörlerini atfetmek ve ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklaması.

e) Uygulanabildiği yerlerde, ithal veya ihraç edilen transfer CO<sub>2</sub> miktarlarını atfetmek ve ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklaması.

f) Her bir ürün kıyaslama alt tesis için, ürünün yıllık üretimini ölçmek için kullanılan yöntemlerin bir açıklaması.

İzlenecek ve raporlanacak parametreleri ölçmek için kullanılan yöntemlerin açıklamaları, ilgili olduğu durumlarda, hesaplama adımlarını, veri kaynaklarını, hesaplama formüllerini, ölçüm birimi de dahil olmak üzere ilgili hesaplama faktörlerini, verilerin doğrulanması için yatay ve dikey kontrolleri, örnekleme planlarının temelini oluşturan prosedürleri, ilgili şemaya atıfta bulunularak kullanılan ölçüm ekipmanlarını ve bunların nasıl kurulup bakımlarının yapıldığına dair bir açıklamayı ve ilgili analitik prosedürleri uygulayan laboratuvarların listesini içermelidir.

Her bir ilgili hesaplama formülü için planda gerçek verilerin kullanıldığı bir örnek bulunmalıdır.

## FAALİYET SEVİYELERİNE İLİŞKİN VERİ TOPLAMA PARAMETRELERİ

### 1. TESİSLERE İLİŞKİN GENEL FAALİYET VERİLERİ

#### 1.1. Tesisin ve işletmenin tanımlanması

Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) Tesisin adı ve açık adresi.
- b) İşlem Kayıt Sisteminde yer alan tesise ait kayıt numarası.
- c) Sera Gazı Emisyon İzni belgesi.
- ç) İşletmenin veya farklı bir yetkilendirilmiş bir temsilcinin yetkilendirildiğine ilişkin belge ile birlikte adı, açık adresi ve irtibat bilgileri.
- d) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

#### 1.2. Doğrulayıcı bilgileri

Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) Doğrulayıcının açık adresi ve irtibat bilgileri.
- b) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

#### 1.3. Faaliyet bilgileri

Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) Yönetmelik'in EK-1'i uyarınca tesiste yürütülen faaliyetlerin listesi.
- b) (a) bendi kapsamında tesiste yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak tüm alt tesislerin listesi/tesis bilgileri.
- c) (a) ve (b) bendi kapsamında Tesisin yürüttüğü faaliyetlerin ilgili NACE ve PRODCOM kodu.
- ç) Tesis faaliyetlerinden kaynaklı varsa ısı transferi bilgileri.
- d) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

#### 1.4. Söz konusu tesiste ölçülebilir ısı, ara ürünler, atık gazlar veya CO<sub>2</sub> transferi için diğer ETS tesislerine veya ETS dışı tesislere yapılan bağlantıların listesi

Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) Bağlı tesis veya işletmenin adı.
- b) Bağlantı türü (girdi veya çıktı, ölçülebilir ısı, atık gazlar, CO<sub>2</sub>).
- c) Tesis veya işletmenin kendisi ETS kapsamında ise İşlem Kayıt Sistemi numarası ve Sera Gazı Emisyon İzni, irtibat kişisi.
- ç) Tesis veya işletmenin kendisi ETS kapsamında değil ise, işletmenin adı ve açık adresi, irtibat kişisine ait adı açık adresi ve irtibat bilgileri.
- d) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

### 2. YILLIK VERİLER

#### 2.1. Tesis düzeyinde ayrıntılı yıllık doğrulanmış emisyon verileri

Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) Her bir kaynak akışı için; Faaliyet verileri, kullanılan hesaplama faktörleri, fosil yakıt emisyonları, biyokütleden kaynaklanan emisyonlar, proses girdisi olarak yakıtlar kullanılıyorsa dahil Net Kalorifik Değerden (NKD) hesaplanan enerji girdisi.

b) Sürekli emisyon ölçüm sistemlerinin kullanıldığı her bir emisyon kaynağı için fosil yakıt emisyonları, biyokütleden kaynaklanan emisyonlar, sera gazı konsantrasyonunun ve baca gazı akışının yıllık, günlük, saatlik ortalaması, emisyonlarla ilişkili enerji girdisi için ikame veriler.

c) Ürün kıyası dışında diğer kıyas yaklaşımı kullanılması durumunda belirlenen fosil ve biyokütle emisyonları, varsa emisyonlarla ilişkili enerji girdisi için ikame veriler.

ç) Transfer edilen ve teslim alınan CO<sub>2</sub> miktarı.

d) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

## 2.2. Alt tesis başına yıllık emisyonlar

Bu bölüm, her bir alt tesise atfedilebilecek emisyon miktarını tanımlayan bir emisyon dengesi hesabını içerir.

## 2.3. Tesis genelinde yıllık ısı ithalatı, üretimi, tüketimi ve ihracatı dengesi

Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

a) Tesiste kullanılan malzemelerde ve yakıtlarda bulunan toplam enerji girdisi miktarı;  
b) Varsa, ithal edilen atık gazların enerji içeriği.  
c) Varsa, diğer doğrudan teknik olarak bağlı ETS tesislerine veya ETS dışı tesislere ihraç edilen yakıtlardaki enerji miktarı.

ç) Varsa, diğer ETS tesislerine veya ETS dışı tesislere ihraç edilen atık gazların enerji içeriği.

d) Elektrik üretimi için kullanılan yakıtlardan gelen enerji girdisi miktarı.

e) Yakıt kıyasına dayalı alt tesislerine atfedilen yakıtlardan gelen enerji girdisi miktarı

f) Ölçülebilir ısı üretimi için kullanılan yakıt girdisi miktarı.

g) Tesiste üretilen toplam ölçülebilir ısı miktarı.

ğ) ETS kapsamındaki tesislerden ithal edilen net ölçülebilir ısı miktarı.

h) ETS kapsamında olmayan tesislerden ve işletmelerden ithal edilen net ölçülebilir ısı miktarı.

ı) Tesis içinde elektrik üretimi için tüketilen ölçülebilir ısı miktarı.

i) Tesis içindeki ürün kıyasına dayalı alt tesisler için tüketilen net ölçülebilir ısı miktarı.

j) ETS tesislerine ihraç edilen net ölçülebilir ısı miktarı.

k) ETS kapsamında olmayan tesislere veya işletmelere ihraç edilen net ölçülebilir ısı miktarı.

l) Bölgesel ısıtma amacıyla ihraç edilen net ölçülebilir ısı miktarı.

m) ısı kıyasına dayalı alt tesislere atfedilebilen net ölçülebilir ısı miktarı.

n) ısı kayıplarının miktarı, ((a)'dan (m)'ye kadar olan maddelerde belirtilen verilere dahil edilmemiş olanlar).

o) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

## 2.4. Enerjinin alt tesislere yıllık olarak atfedilmesi

Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

a) İlgili emisyon faktörleri de dahil olmak üzere yakıtlardan ve malzemelerden gelen enerji girdisi miktarının aşağıdaki her alt tesis için verilmesi;

- Her bir ürün kıyasına dayalı alt tesis.
- Her bir ısı kıyasına dayalı alt tesis ve bölgesel ısıtma alt tesisi.

- Her bir yakıt kıyasına dayalı alt tesis.
- b) İthal edilen ölçülebilir ısı miktarı;
- Her bir ürün kıyasına dayalı alt tesise göre.
- Nitrik asit ürün kıyası alt tesislerinden.
- c) İhraç edilen ölçülebilir ısı miktarı;
- Her bir ürün kıyasına dayalı alt tesis.
- ç) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

2.5. Tesis genelinde yıllık elektrik ithalat, üretim, tüketim ve ihracat dengesi  
Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) Yakıtlardan üretilen toplam elektrik miktarı.
- b) Üretilen toplam diğer elektrik miktarı.
- c) Şebekeden veya diğer tesislerden ithal edilen toplam elektrik miktarı.
- ç) Şebekeye veya diğer tesislere ihraç edilen toplam elektrik miktarı.
- d) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

2.6. Tesiste tüketilen toplam elektrik miktarı;

2.7. Alt tesisler için ilave yıllık veriler  
Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) ETS kuruluşlarından veya süreçlerinden ithal edilen alt tesise atfedilen ölçülebilir ısı miktarı.
- b) Tesisin yürüttüğü faaliyetler ve alt tesisler ile ilgili NACE (4'lü) ve PRODCOM kodu.
- c) (b) bendinden istisna olarak, karbon kaçağı ısı kıyaslama alt tesisi için, ölçülebilir ısı ETS kapsamında olmayan tesislere veya kuruluşlara ihraç edilmesi durumunda, bu tesislerin veya kuruluşların NACE-4 kodları.
- ç) Uygulanabilir ve işletme için mevcutsa, her bir alt tesis için, ithal veya ihraç edilen ölçülebilir ısı ile ilgili yakıt karışımının emisyon faktörü.
- d) Varsa, her bir alt tesis için, ithal ve ihraç edilen atık gazların miktarı ve emisyon faktörü.
- e) Uygulanabilirse, her bir alt tesis için, ithal ve ihraç edilen atık gazların enerji içeriği (net kalorifik değer).
- f) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

2.8. Ürün kıyaslama alt tesisleri için yıllık faaliyet verileri  
Bu bölüm aşağıdaki bilgileri içerir:

- a) Faaliyet kapsamında belirtilen ürünün, yıllık üretim verileri;
- b) PRODCOM kodları da dahil olmak üzere (NACE 4'lü) alt tesis sınırları dahilinde üretilen ürünlerin bir listesi.
- c) Diğer alt tesislerden, tesislerden veya diğer kuruluşlardan ithal veya ihraç edilen transfer edilen CO2 miktarı.
- ç) Ürün kıyaslama alt tesisleri kapsamındaki ara ürünlerin ihracat veya ithalat miktarı.
- d) Uygulanabilir olması halinde, ilgili ürün kıyaslama alt tesisinin sistem sınırları içinde üretilen ve söz konusu ürün kıyaslama alt tesisinin sistem sınırları içinde veya dışında yakma, ölçülebilir ısı, ölçülemeyen ısı veya elektrik üretimi amacıyla kullanılmayan atık gazların miktarı, enerji içeriği ve emisyon faktörü.
- e) Başkanlıkça istenen diğer bilgiler.

## SERA GAZI EMİSYONLARI İZLEME VE RAPORLAMA İLKELERİ

### 1. Karbondioksit Emisyonlarının İzlenmesi

Emisyonlar hesaplama veya doğrudan ölçüm yolu ile izlenmelidir.

#### 1.1. Hesaplama aşağıda verilen formül ile yapılmalıdır:

Emisyon Miktarı = Faaliyet verisi × emisyon faktörü × oksidasyon faktörü

Faaliyet verisi (kullanılan yakıt, üretim hızı gibi) tedarik verisi veya ölçüm şeklinde izlenmelidir.

Başkanlıkça kabul edilen emisyon faktörleri kullanılmalıdır. Faaliyete has emisyon faktörleri bütün yakıtlar için kullanılabilir. Önceden belirlenmiş olan emisyon faktörleri, ticari olmayan yakıtlar (lastikler gibi atık yakıtlar ve sanai proses gazları) dışında kalan bütün yakıtlar için Başkanlığın uygun görüşü alınır. Rafineriler için Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından belirlenmiş olan emisyon faktörleri, Başkanlığın uygun görüşü üzerine kabul edilir. Biyokütlenin emisyon faktörü sıfır kabul edilir.

Emisyon faktörünün karbonun bir kısmının oksidasyona uğramadığını dikkate almaması halinde, ilave bir oksidasyon faktörü kullanılır. Faaliyete has emisyon faktörleri hesaplanmış ve halihazırda oksidasyonu dikkate alıyor ise, oksidasyon faktörü kullanılmamalıdır. Her bir faaliyet, tesis ve yakıt için ayrı bir hesaplamada bulunulacaktır.

#### 1.2. Ölçüm

Emisyonların ölçümü, Başkanlıkça uygun bulunan ve ilgili tebliğlerde yer alan standart metotlar ile yapılır ve doğruluğu hesaplanmış emisyonlar ile teyit edilir.

### 2. Diğer Sera Gazı Emisyonların İzlenmesi

Başkanlıkça uygun bulunan ve ilgili tebliğlerde yer alan standart metotlar kullanılmalıdır.

### 3. Emisyonların Raporlanması

Her bir işletme tarafından bir tesis için hazırlanacak rapor, aşağıdaki bilgileri ihtiva etmelidir:

#### A. Tesis belirleyici bilgiler;

- Tesisin ismi.
- Tesisin posta kodunu da ihtiva eden adresi.
- Tesiste yürütülen ve EK-1'de belirtilen faaliyetlerin tipi ve sayısı.
- Tesisin irtibat noktasının adres, telefon, faks ve e-posta adresi.
- Tesisin sahibinin ve var ise ana firmanın ismi.
- Tesisin koordinat verileri.

B. EK-1'de yer alan, tesis sınırları içerisinde yürütülen ve emisyonları hesaplanan her bir faaliyet için;

- Faaliyet verisi.
- Emisyon faktörleri.

- Oksidasyon faktörleri.
- Toplam emisyonlar.
- Belirsizlikler.

C. EK-1’de yer alan, tesis sınırları içerisinde yürütülen ve emisyonları ölçülen her bir faaliyet için;

- Toplam emisyonlar.
- Ölçüm metodlarının güvenilirliği üzerine bilgiler.
- Belirsizlikler.

Ç. Yanma emisyonları için rapor, faaliyete has emisyon faktörünün belirlenmesi sırasında dikkate alınmamış ise oksidasyon faktörlerini ihtiva etmelidir.

**SERA GAZI EMİSYONLARI DOĞRULAMA İLKELERİ****Genel Prensipler**

1. EK-1'de listelenen her faaliyetten kaynaklanan emisyonlar doğrulamaya tabidir.

2. Doğrulama sürecinde, izleme planı, sera gazı emisyon raporu ve bir önceki yıla ait izleme verileri dikkate alınır. Doğrulama; izleme sistemlerinin ve emisyonlara ilişkin raporlanan veri ve bilgilerin güvenilirliğine ve doğruluğuna matuf olarak hazırlanır ve aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Raporlanan faaliyet verileri ve ilgili ölçüm ve hesaplamalar.

b) Emisyon faktörlerinin seçimi ve kullanımı.

c) Toplam emisyonların belirlenmesine matuf hesaplamalar.

ç) Ölçüm yapılmış olması halinde ölçüm metodlarının seçimi ve kullanılmasının uygunluğu.

3. Raporlanan emisyonlar, güvenilir veri ve bilgiler yüksek bir kesinlik seviyesinde emisyonların belirlenmesine imkan veriyor ise doğrulanmalıdır. Yüksek kesinlik seviyesi, işletmenin aşağıda sıralanan kriterleri sağlayabilmesine bağlıdır:

a) Raporlanan verilerde tutarsızlık olmamalıdır.

b) Veriler, uygun bilimsel ve teknik standartlara göre toplanmalıdır.

c) Tesisin konu ile ilgili bütün kayıtları eksiksiz ve tutarlı olmalıdır.

4. Doğrulamayı kuruluştaki, doğrulama kapsamındaki bütün sahalara ve bilgilere erişim hakkına sahip olacaktır.

5. Doğrulamayı kuruluştaki, tesisin Başkanlığa kayıtlı olup olmadığını kontrol edecektir.

**Metot Stratejik Analiz**

Doğrulama, tesiste yürütülen bütün faaliyetlerin stratejik analizine dayalı olacaktır. Bu, doğrulamayı kuruluştaki bütün faaliyetler ve onların emisyonları hakkında genel bir görüşe sahip olmasını gerektirir.

**Proses Analizi**

Doğrulamayı kuruluştaki, veri ve bilgilerin doğruluğunu belirlemek üzere yerinde incelemelerde bulunmalıdır.

**Risk Analizi**

Doğrulamayı kuruluştaki, tesisteki bütün emisyon kaynaklarını, tesis emisyonlarına katkıda bulunan her bir kaynağın verisini güvenilirliği açısından değerlendirmeye tabi tutacaktır.

Doğrulamayı kuruluştaki, güvenilirlik analizi sonuçlarına dayanarak yüksek hata riski olan kaynakları ve izleme ve raporlama prosedürlerinin toplam emisyonların belirlenmesinde hata meydana gelmesine katkıda bulunabilecek diğer yönlerini açıkça belirlemekle mükelleftir. Analiz, özellikle emisyon faktörlerinin seçimi ve her bir kaynağın emisyonlarının belirlenmesi için gerekli hesaplamaları ihtiva etmelidir.

Doğrulamayı kuruluştaki, işletme tarafından belirsizlik derecesini azaltmaya matuf olarak uygulanan etkin risk kontrol metodlarını dikkate alır.

## **Rapor**

Doğrulayıcı kuruluş, sera gazı emisyon raporunun uygun olup olmadığını belirterek, doğrulama süreci üzerine bir rapor hazırlar. Bu raporda, yürütülen işe ilişkin bütün hususlar belirtilir. Şayet, doğrulayıcı kuruluşun görüşüne göre toplam emisyonlarda önemli hatalı bildirim yok ise, sera gazı emisyon raporunun uygun olduğu belirtilir.

### **Doğrulayıcı Kuruluş İçin Asgari Yeterlilik İhtiyaçları**

Doğrulayıcı kuruluş; işletmeden bağımsız olmalı, faaliyetlerini güvenilir ve objektif şekilde yapmalı ve aşağıda belirtilen konulara hakim olmalıdır:

- a) Çevre mevzuatı ve ilgili standartlar.
- b) Doğrulan faaliyetlere ilişkin hukuki, düzenleyici ve idari gereklilikler.
- c) Özellikle verilerin toplanması, ölçümü, hesaplanması ve raporlanması ile ilgili olarak, tesisteki her bir emisyon kaynağını ilgilendiren bütün bilgilerin üretimi.